

การเสวนาโต๊ะกลม

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 (International Relations in 21st Century)

ณ ห้องสัญญา ธรรมศักดิ์ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กรุงเทพฯ

วันอังคารที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2562 เวลา 14.30-16.00 น.

ผู้ร่วมเสวนา

-ฝ่ายไทย

พลเอกสุรสิทธิ์ ณหัตถ์ทาง ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ ศิริไกร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ จันทโรนานนท์ คณบดีคณะภาษาและวัฒนธรรมจีน

นางสาวทิวา เภาวิจิตร ผู้อำนวยการกองการต่างประเทศ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ ตันตยกุล คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อ.ดร.วิลาสินี พิบูลย์เศรษฐ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

-ฝ่ายจีน

ศาสตราจารย์ Jin Canrong รองคณบดีคณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยเหรินหมิน
สาธารณรัฐประชาชนจีน

Gu Hongxing ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมจีนแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ

Director Zhang Bo รองผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมจีนแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ

คณะเจ้าหน้าที่จากศูนย์วัฒนธรรมจีนแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ

สรุปประเด็นการเสวนา

ศาสตราจารย์ Jin Canrong: กล่าวขอบคุณศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีนที่ได้เชิญเข้าร่วมการ
เสวนาในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21

ศาสตราจารย์ Jin Canrong เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา โดยในการเสวนาครั้งนี้
ศาสตราจารย์ Jin Canrong ได้นำเสนอและวิเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

-นโยบายต่างประเทศจีนใหม่ ภายหลังจากการขึ้นมาดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง
จุดเน้นของนโยบายต่างประเทศจีนใหม่ มีดังนี้

1. แนวคิดการทูตใหม่ของจีนเปลี่ยนไปสู่การทูตเชิงรุกมากขึ้น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของจีนเน้นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศขนาดใหญ่

3.ประเทศจีนได้พยายามปรับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านให้ใกล้ชิดมากขึ้น

-**สถานการณ์โลกในปัจจุบัน** ศาสตราจารย์ Jin Canrong ได้กล่าวถึงสถานการณ์ทั่วโลกในช่วงที่ผ่านมาไม่นานนี้ มี 2 เหตุการณ์สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อทั่วโลก ได้แก่

1. การประกาศถอนตัวออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร หรือ BREXIT ในปี พ.ศ. 2559 (ค.ศ.2016)

2.การก้าวขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาของนายโดนัลด์ ทรัมป์

ศาสตราจารย์ Jin Canrong มองว่า สาเหตุทำให้ทั่วโลกเกิดปัญหาทุกวันนี้มาจากการขาดระเบียบ แนวคิดการพัฒนาซึ่งมักใช้แนวคิดพัฒนาแบบเสรีนิยมก็มีหลายฝ่ายตั้งข้อสงสัย การค้าของโลกยังคงขาดระเบียบ การขาดระเบียบเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาขึ้นทั่วโลกและนับวันยิ่งรุนแรงมากขึ้น ในทรรศนะของศาสตราจารย์ Jin Canrong สงครามการค้าเป็นสิ่งที่ไม่ดีและสงครามการค้าก็เกิดจากการขาดระเบียบของประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับประเทศจีนซึ่งมีประชากรกว่า 1,400 ล้านคน มีการบริหารตนเองที่มีเสถียรภาพ ปัจจุบันการค้าปลีกของจีนมีมูลค่ามากกว่าสหรัฐอเมริกา รวมถึงจีนยังมีการผลิต การบริโภคและมีตลาดขนาดใหญ่ สิ่งประเทศอาเซียนควรทำคือ ประเทศในอาเซียนควรมีความสามัคคีกันให้มากขึ้นและประสานนโยบายกับประเทศจีนให้มากขึ้น

-**การพัฒนาของจีนในปัจจุบัน** ในปัจจุบันพลังทางเศรษฐกิจของจีนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีอำนาจการซื้อที่สูงกว่าและมีการผลิตที่มากกว่าสหรัฐอเมริกา โดยประเทศจีนตั้งเป้าหมายจะก้าวไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วในปี ค.ศ.2050 จึงนำไปสู่การวางแผนการ 3 ชั้น ในเวลานี้กำลังเข้าสู่ช่วงสังคมแบบเสี้ยวคั่งหรือสังคมแบบพอยูพอกิน ซึ่งมีการประมาณรายได้เฉลี่ยให้อยู่ที่ 10,000 เหรียญสหรัฐ ต่อคนต่อปี แต่ในปี ค.ศ.2019 นี้รายได้เฉลี่ยขึ้นมาอยู่ที่ 15,000 เหรียญสหรัฐ ต่อคนต่อปีแล้ว นอกจากนี้ประเทศจีนจะพัฒนาประเทศให้เข้าสู่ภาวะทันสมัยเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สำหรับการพัฒนากายในประเทศจะสร้างระบบการบริหารประเทศแบบทันสมัยใหม่ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จะสร้างประชาคมแห่งโชคชะตาาร่วมกันผ่านข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (BRI) ทั้งนี้ การบรรลุเป้าหมายนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายและจะบรรลุหรือไม่ยังไม่อาจทราบได้ เนื่องจากประเทศจีนยังขาดประสบการณ์ อีกทั้งการนำรูปแบบของตะวันตกมาใช้ก็ยังคงมีปัญหาเหมือนกัน เพราะฉะนั้นประเทศจีนจึงไม่มีทางเลือกอื่นแล้ว จึงต้องดำเนินข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (BRI)

-**ความสัมพันธ์จีนกับอาเซียน** ศาสตราจารย์ Jin Canrong ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อริเริ่มแถบและเส้นทางกับภูมิภาคอาเซียน อาทิ ปัญหาในเรื่องวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและการพัฒนาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ นับตั้งแต่ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นต้นมาก็ได้เสนอแนวทางการพัฒนาประชาคมแห่งโชคชะตาาร่วมกัน แต่อย่างไรก็ดี ก็ยอมรับว่าบริษัทจีนที่จะออกมาลงทุน

นอกประเทศนั้นยังขาดประสบการณ์ พวกเขาอาจต้องใช้เวลาค่อยๆ แก้ปัญหา อาจไม่สามารถแก้ได้ในทันที ทั้งนี้ประเทศในอาเซียนต้องตัดสินใจด้วยว่าจะร่วมลงทุนหรือปฏิเสธการลงทุนจากจีน ถ้าหากปฏิเสธ ประเทศจีนก็ไม่ได้ขาดทุนอะไร แต่โอกาสการพัฒนาของอาเซียนจะหายไป อาเซียนในช่วงเวลานี้ยังต้องเรียนรู้ประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นจีน และเรียนรู้อย่างใจกว้าง

-ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา โดยทั่วไปความสัมพันธ์ระหว่างประเทศใหญ่มักต้องมีสงคราม แต่สำหรับจีนและสหรัฐอเมริกานั้นไม่มีสงคราม แต่พัฒนาผ่านการเจรจาหารือกัน สำหรับในกรณีสงครามการค้าในนี้ ในทรรศนะของศาสตราจารย์ Jin Canrong สงครามการค้านี้เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งนี้เกิดจากการขาดระเบียบของสหรัฐอเมริกา

-ข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง ปัจจุบันประเทศจีนมุ่งเน้นความรับผิดชอบในระดับสากลมากขึ้น ในขณะที่โลกตะวันตกยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับข้อริเริ่มแถบและเส้นทางและคิดว่าคือแผนการมาร์แชล แต่แท้จริงแล้วข้อริเริ่มแถบและเส้นทางต่างกับแผนการมาร์แชล เพราะแผนการมาร์แชลนั้นต้องเป็นเรื่องการเมืองและข้อตกลงก็มีข้อจำกัด

ทั้งนี้ ข้อริเริ่มแถบและเส้นทางเป็นการส่งเสริมประเทศจีนเข้าไปลงทุนในประเทศอื่น เนื่องจากความสามารถในการผลิตของจีนมีมากเกินไปในประเทศ แต่อย่างไรก็ดี ข้อริเริ่มแถบและเส้นทางก็มีปัญหาบางประการ อาทิ

1.ความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยยุทธศาสตร์ของจีนที่มุ่งออกไปลงทุนนอกประเทศเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 (ค.ศ.2001) ทั้งนี้ประเทศปลายทางนั้นมีทางเลือก 2 ทาง คือ ปฏิเสธจีนทันที หรือประสานงานและหาจุดร่วม แต่อย่างไรก็ดี ในการส่งเสริมการลงทุนของบริษัทจีน บริษัทจีนที่ออกไปนอกประเทศนั้นยังไม่มีประสบการณ์เพียงพอ บริษัทจีนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบสังคมมากขึ้น

2.ปัญหาของประเทศปลายทาง ทั้งนี้ประชาชนในประเทศปลายทางต้องปรับเปลี่ยนความคิดด้วย ถ้าประเทศปลายทางมีสินค้าแต่ไม่ขายให้กับจีน ก็ไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาได้

-การพัฒนาอุตสาหกรรมกับการพัฒนาประเทศ ศาสตราจารย์ Jin Canrong กล่าวว่าทั้งญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาล้วนผ่านการพัฒนาอุตสาหกรรมจึงทำให้ประเทศเติบโตมากขึ้น ในโลกนี้มี 3 พื้นที่ที่สามารถเป็นแหล่งอุตสาหกรรม ได้แก่ เอเชียตะวันออก ยุโรปตะวันตกและทางเหนือของสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันประเทศจีนมีอุตสาหกรรมที่ทันสมัยและมีขนาดใหญ่ที่สุดตั้งอยู่ทั่วโลก และจีนเน้นผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมากขึ้น โดยจีนได้ปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิต ในยุคเปิดประเทศใหม่ๆ นั้นจีนมุ่งที่อุตสาหกรรมขนาดเล็ก เช่น การผลิตกระเป๋าและรองเท้าราคาถูก แต่ปัจจุบันจีนผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูง เช่น เครื่องบิน รถไฟความเร็วสูง เป็นต้น

ในมุมมองการพัฒนาอุตสาหกรรมช่วยขจัดความยากจน ทั่วโลกกว่า70% ตกอยู่ในภาวะความยากจน ถ้าหากจะทำให้คนจีนอยู่ได้ด้วยตนเองจะต้องพัฒนาอุตสาหกรรม ประชาธิปไตยเป็นแค่แนวคิด

ทำไมได้จริง การเลือกตั้งคือสิ่งไร้ค่า อุตสาหกรรมคือสิ่งที่ดีกว่า ดังนั้น ประเทศโลกที่สามจะต้องมุ่งเน้นโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก เพราะไม่เช่นนั้นก็จะทำอะไรไม่ได้เลย

-ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 ศาสตราจารย์ Jin Canrong ได้ตั้งคำถามว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 คืออะไร โดยให้คำอธิบายว่าในช่วงเวลา 500 ปีที่ผ่านมา เป็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่โลกตะวันตกเป็นผู้นำในการพัฒนา ปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 คือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศใหม่ที่นำโดยความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา สงครามระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกามีโอกาสเกิดขึ้นน้อยมาก ทว่าใช้ว่าจะไม่เกิดขึ้น ในขณะที่ประเทศจีนก็ไม่ต้องการลงมือทำสงคราม แต่มีสิ่งเดียวที่จะทำให้จีนต้องทำสงคราม นั่นคือกรณีของไต้หวัน แต่ถ้าหากมีสงครามระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นจริง จีนจะชนะสหรัฐอเมริกาและจีนก็มีความสามารถที่จะเอาชนะด้วย

นอกจากนี้ศาสตราจารย์ Jin Canrong ยังนำเสนอความเห็นเรื่องรัฐกับตลาดทำงานร่วมกันในรูปแบบการใช้รัฐนำการพัฒนา (State-Led Development) หากเรายึดติดกับทฤษฎีเศรษฐกิจโลกของตะวันตกจะทำให้ไม่สามารถพัฒนาได้และไม่สามารถนำประเทศเข้าสู่ภาวะทันสมัยได้ การนำรูปแบบการใช้รัฐนำการพัฒนาประเทศมาใช้จะช่วยให้ประเทศพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ในกรณีที่ประเทศไทยไม่สามารถใช้รูปแบบการใช้รัฐนำการพัฒนาได้นั้นถือว่าเป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง

ศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ ศิริไกร: นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 และจุดยืนของนโยบายต่างประเทศไทย โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1.ประเทศไทยจะเรียนรู้จีนอะไรจากจีน? ความสำเร็จของประเทศจีนเรียกว่ารัฐเป็นผู้ผลักดันการพัฒนา (State-Led Development) ในขณะที่ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ต่างก็ทำได้เพราะมีสหรัฐอเมริกาเข้ามาช่วย เนื่องจากสหรัฐอเมริกาคงใช้ภูมิภาคนี้นี้เป็นจุดทางยุทธศาสตร์ ในขณะที่ประเทศไทยไม่สามารถเลียนแบบจีน ญี่ปุ่นหรือเกาหลีใต้ได้ เพราะประเทศเหล่านี้ต่างเติบโตมาจากรัฐเป็นผู้ผลักดันการพัฒนา สาเหตุที่ประเทศไทยไม่สามารถทำตามโมเดลการใช้รัฐนำการพัฒนา (State-Led Development) นี้ได้ เพราะเป็นประเทศไทยเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ไม่มีเผด็จการไหนอยู่ได้นานเกิน 20 ถึง 30 ปี และไม่มีพรรคใดพรรคหนึ่งมีอำนาจเด็ดขาดเป็นระยะเวลายาวนาน สำหรับประเทศไทยแล้ว การที่จะใช้รูปแบบโมเดลดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำได้ยากอย่างยิ่งเพราะขัดกับหลักการของแนวคิดเสรีนิยมซึ่งทั้งสหรัฐอเมริกาและองค์การการค้าโลกต่างก็ต่อต้านเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งโมเดลนี้ยังทำให้เกิดการคอร์รัปชัน ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงไม่สามารถรับโมเดลนี้มาพัฒนาประเทศได้

2.ประเด็นเรื่องกับดักธูซิดีดิส (Thucydides Trap) แม้ว่าโอกาสที่สหรัฐอเมริกากับจีนจะทำสงครามระหว่างกันเป็นไปได้ยากเพราะต่างมีอาวุธนิวเคลียร์และมีดุลแห่งความกลัว (Balance of terror) แต่จะเกิดในรูปแบบสงครามเย็นและสงครามการค้าแทน ผู้นำอาเซียนเห็นตรงกันว่าอยากให้สหรัฐอเมริกา

ยอมรับว่าจีนเป็นประเทศที่กำลังก้าวขึ้นมา (Rising of China) และยอมรับว่าโลกนั้นมีหลายขั้วอำนาจ (Multi-polar) แต่สหรัฐอเมริกาไม่ยอมรับ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะสหรัฐอเมริกากลับจะเสียเกียรติ เสียผลประโยชน์และไม่มีความปลอดภัยในเวทีระหว่างประเทศ ความกลัวของสหรัฐอเมริกาจะทำให้พวกเราต่างกลัวว่าความสัมพันธ์จีนและสหรัฐอเมริกาจะดำเนินไปถึงจุดไหน ซึ่งสิ่งนี้ก็คือกับดักชูชิตติส

3. ประเด็นอาเซียนกับจีน กลุ่มอาเซียนก่อตั้งขึ้นในปีพ.ศ.2510 (ค.ศ.1967) โดยประเทศไทยเป็นผู้นำในการจัดตั้ง แนวคิดที่ประเทศไทยริเริ่มก่อตั้งอาเซียนนั้นมีสาเหตุมาจากในช่วงสงครามเย็นประเทศไทยมีนโยบายอิงไปทางสหรัฐอเมริกาเนื่องจากความกลัวในลัทธิคอมมิวนิสต์ ต่อมาภายหลังสหรัฐอเมริกาไม่เคารพสนธิสัญญาซีโต้ (SEATO) ทำให้ไทยถอนตัวออกและดำเนินนโยบายเป็นกลางมากขึ้นและเป็นมิตรกับทุกมหาอำนาจ สร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การวางตัวเป็นกลางนั้นไม่ใช่ 50 ต่อ 50 แต่มีการปรับตัวตามสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศและการเมืองของชาติมหาอำนาจ ในปัจจุบันจากการที่สหรัฐอเมริกาทอนตัวจากนโยบายการหันเหเอเชีย (Pivot to Asia) มาเป็นนโยบายอินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific) ทำให้สหรัฐอเมริกาทอนตัวจากอาเซียน ส่งผลให้อาเซียนไปมีความสัมพันธ์กับจีนมากขึ้น อาเซียนก็ตัดสินใจว่าจะอิงกับจีนมากขึ้น สิ่งนี้ทำให้เห็นว่าอาเซียนมีการปรับตัวตลอดเวลา แต่ก็ยังรักษาความสัมพันธ์ห่างๆ กับสหรัฐอเมริกาอยู่ แนวทางของอาเซียน คือ รักษาความสัมพันธ์ที่ดี ค่อนข้างเป็นกลาง ไม่เป็นศัตรูกับใคร ต้องการสร้างร่วมมือกับทุกประเทศ เมื่อสหรัฐอเมริกามีบิบบและกดดันทางการค้าอาเซียนก็ปรับตัวไปหาจีนมากขึ้น

สำหรับในประเด็นข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงริเริ่มนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางให้ทุกประเทศยอมรับ ทั้งนี้มีความเห็นว่าประเทศจีนควรมีจิตวิทยา ในขณะนี้อาเซียนยังไม่สามารถยอมรับข้อริเริ่มแถบและเส้นทางได้ เพราะอาเซียนมีแผนการโครงสร้างพื้นฐานระหว่างประเทศอาเซียน 10 ประเทศมาก่อนหน้านั้นแล้ว เรียกว่า Master Plan on ASEAN Connectivity ดังนั้นในการจีนจะนำข้อริเริ่มแถบและเส้นทางมาใช้กับภูมิภาคนี้ จีนควรนำมาเชื่อมโยงกับแผนการของอาเซียนที่มีอยู่เดิม เพราะไม่มีใครจะรู้จักอาเซียนว่าต้องการอะไรเท่ากับอาเซียนเอง อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่ายินดีว่าในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนในปี พ.ศ.2562 (ค.ศ.2019) นี้ นายกรัฐมนตรีหลี่เค่อเฉียงมาร่วมลงนามกับอาเซียนแล้ว ทั้งนี้ทางฝ่ายจีนต้องเข้าใจทางจิตวิทยาว่าอาเซียนเป็นประเทศเล็ก ประเทศเหล่านี้ไม่สบายใจนักที่ต้องยอมรับสิ่งต่างๆ ที่มาจากมหาอำนาจ

4. จุดยืนของประเทศไทย ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในอาเซียนที่ไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติ นโยบายที่ทำให้ไทยไม่ตกเป็นเมืองขึ้นนั้นเพราะประเทศไทยดำเนินนโยบายสัมพันธ์ที่ดีกับชาติมหาอำนาจ เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ รัสเซีย ในการระบบการศึกษาไทยก็ได้สอนประวัติศาสตร์มาเช่นนี้ จึงส่งผลให้นโยบายของประเทศไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกประเทศ แต่ก็ต้องรักษาความเป็นกลางไว้

ด้วย สำหรับในกรณีเรื่องของทะเลจีนใต้ ในกรณีนี้ประเทศไทยไม่เข้าข้างฝ่ายใด ประเทศไทยเคารพอธิปไตยของแต่ละประเทศ พร้อมทั้งสนับสนุนการแก้ปัญหาโดยสันติและไม่ใช้กำลัง

รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ จันทโรนานนท์: ได้นำเสนอประเด็นทางวัฒนธรรมว่าปัจจัยทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในแต่ละวัฒนธรรมมีความแตกต่างกันและความแตกต่างอาจสร้างความยุ่งยากในการสื่อสารทำความเข้าใจ เช่น ประเทศจีนจะเข้ามาลงทุนตามยุทธศาสตร์แถบและเส้นทาง ไม่อยากให้คนจีนมีความคิดว่าประเทศไทยเป็นมณฑลหนึ่งของประเทศจีน ประเทศจีนควรมียุทธศาสตร์การลงทุนที่ไม่ทำให้รู้สึกว่าจะออกมาลงทุนเหมือนจะย้ายทั้งประเทศเข้ามาเช่นกรณีที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้าน จึงมีข้อเสนอแนะให้บริษัทจีนเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น ให้ความเคารพในศักดิ์ศรีและเกียรติของคนในท้องถิ่น

พลเอกสุรสิทธิ์ ณหัตถ: มีข้อสรุปว่าเห็นด้วยกับข้อเสนอของศาสตราจารย์ Jin Canrong ว่าโลกทุกวันนี้เป็นความร่วมมือของประเทศใหญ่ ประเทศใหญ่จะไม่รบกันแน่นอน สงครามแม้ไม่เกิดขึ้นโดยง่ายแต่ก็ไม่ควรประมาท ต้องพยายามไม่ให้มันเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามประเทศไทยก็ต้องเห็นใจประเทศเล็ก ในขณะที่อาเซียนมีนโยบายรักษาความเป็นกลาง ประเทศจีนก็ควรช่วยรักษาความเป็นกลางของอาเซียนไว้ด้วย เพราะจีนนั้นเข้าใจประวัติศาสตร์ของอาเซียนดี พร้อมแสดงความมั่นใจว่าบริษัทจีนจะค่อยๆ ปรับตัวกับภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น แล้วมั่นใจว่าอาเซียนก็จะร่วมมือกับจีนมากขึ้น การจะพัฒนาโชคชะตาร่วมกันได้นั้นยอมรับว่าอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีทำให้ทุกอย่างมีคุณค่าและผลานด้วยภูมิปัญญาวิถีตะวันออก สิ่งนี้ก็คือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21

สรุปการเสวนาโดย

อ.ดร.วิลาสินี พิบูลย์เศรษฐ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง